ҲАМИША БАРҲАЁТ СИЙМО

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 240 (3978). | Пайшанба, 12 декабрь 1968 йил. | Баҳоси 2 тийин.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

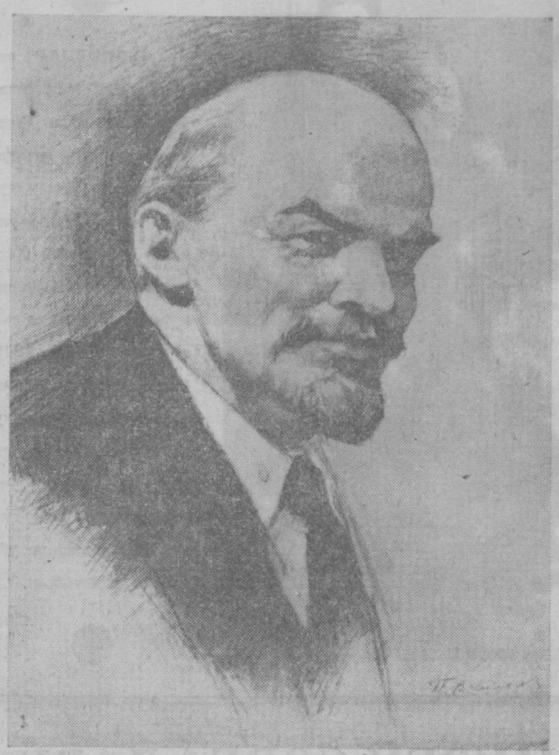

Улуғ рус дарёси Волга бўйида жойлашган Ульяновск ҳар бир совет кишиси учун азиз ва мўътабар шаҳардир. Совет давлатининг пойдеворига асос солган, жаҳон ишчилар синфининг устози, инсоният генийси Владимир Ильич Ленин шу шаҳарда туғилган.

Пролетариат доҳийсининг ёшлиги Ульяновскдаги ҳозирги Ленин кўчаси, 58-уйда ўтди. Бу уйда В. И. Ленининг уй-музейи ташкил этилган.

Уй-музей хоналарининг тузилиши, уларда намойиш этилаётган нарсалар Ленининг шу уйда ўтган ёшлик ва ўсмирлик йилларининг ёрқин гувоҳидир. Унинг характери шаклланишида ва онгида буюк революцион ғоялар уйғонишида, революция ишига умрбод содиқ бўлиб қолишида отаси Илья Николаевич, онаси Мария Александровна, акаси Александр Ильичнинг хизматлари бениҳоя катта бўлган.

Газетамизнинг 2- ва 3-саҳифаларида босилаётган материалларда Владимир Ильич Ленининг оила аъзолари ҳақида, Ленин уй-музейининг тарихи, Ульяновлар оиласининг 1869—1887 йиллардаги ҳаёти ҳақида ҳикоя қилинади.

Ленин йўлидан бориш, Ленин ўз ҳаётини бағишлаган иш учун фидокорона кураш олиб боришдан ҳам азизроқ ва олижаноброқ нарса йўқ. Ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар, кўпмиллатли бутун совет халқи ленинизмга содиқдирлар, Ленин номи билан яшамоқдалар, меҳнат қилмоқдалар ва ғалаба қозонмоқдалар.

(КПСС Марказий Комитетининг «В. И. Ленин туғилган кунининг юз йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги қаридан).

БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ТЎРТИНЧИ ЙИЛИ АРАФАСИДА

ЕТТИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

ИТТИФОҚ СОВЕТИДА

Москва, 11 декабрь. (ТАСС). Бугун Катта Кремль саройида еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг бешинчи сессияси ўз ишини давом эттиримоқда. Эрталаб соат 10 да Иттифоқ советининг мажлиси бошланди.

Депутатлар ва жуда кўп меҳмонлар **Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, В. В. Щербицкий, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, М. С. Соломенцев** ўртоқларни самимий кутиб олдилар.

Иттифоқ совети раисининг ўринбосари **Б. Е. Патон** мажлиса раислик қилди.

Кун тартибининг биринчи ва иккинчи моддалари юзасидан СССР Олий Совети Иттифоқ совети план-бюджет комиссиясининг раиси депутат **П. А. Розенко** қўшимча доклад қилди.

Музокараларда Украина ССР Министрлар Советининг раиси депутат **В. В. Щербицкий**, меҳнаткашлар депутатлари Москва шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси депутат **В. Ф. Промислов**, РСФСР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари депутат **К. Г. Писин**, Белоруссия ССР Министрлар Советининг раиси депутат **Т. Я. Киселев**, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари, депутат **Г. А. Мельник**, Курган область Шадрин районидаги «Россия» колхозининг раиси, депутат **А. И. Сочнев**, СССР Озиқ-овқат саноати министри **В. П. Зотов**, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси **Р. Қурбонов**, меҳнаткашлар депутатлари Оренбург область Совети ижроия комитетининг раиси **А. Н. Баландинлар** сўзга чиқдилар.

Шу билан Иттифоқ советининг бугунги мажлиси тамом бўлди.

МИЛЛАТЛАР СОВЕТИДА

Кундузи соат 3-да Катта Кремль саройида Миллатлар советининг мажлиси бошланди.

Депутатлар ва меҳмонлар **А. Н. Косигин А. Н. Шелепин, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов, П. М. Машеров** ўртоқларни қизғин кутиб олдилар.

Миллатлар совети раисининг ўринбосари, депутат **В. Е. Лобанок** мажлисга раислик қилади.

План-бюджет комиссиясининг раиси, депутат К. М. Герасимов Миллатлар совети план-бюджет ва тармоқ комиссияларининг қўшимча докладини қилди. (ТАСС).

ЛЕНИН ВАХТАСИДА

БАРЧАГА ЎРНАК

Бу бригада аъзоларини бошқармамиз коллективи бениҳоя ҳурмат қилади. Ўз сафига ишбилармон, касбига меҳр қўйган бинокорларни бирлаштирган бу пешқадам бригадага тажрибали дурадгор Иван Литвинов раҳбарлик қиляпти. Илғорлар меҳнатни пухта ташкил этиш, иш вақтидан унумли фойдаланиш туфайли топшириқларни муттасил ортиғи билан адо этмоқдалар. Барча ишларни сифатли бажаришяпти.

Бригада аъзолари шу кунларда В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, ҳар қачонгидан ҳам самарали ишлашяпти. Смена топшириқлари мунтазам 120 процентдан ошириб бажарилмоқда. Бригаданинг Х. Раҳимов, Ш. Толипов ва М. Михтиев ўртоқлар каби аъзолари меҳнатда янада юқорироқ кўрсаткичларга эришмоқдалар. Нормани доим 1,5 баравардан адо этишяпти.

Меҳнатда ва юриш-туришда бошқармамиздаги барча бинокорларга ўрнак бўлаётган бригада аъзолари ҳозирги вақтда Чуқурсойда керамзит заводи қурилишида жонбозлик кўрсатмоқдалар. Улар ана шу объектни белгиланган муддатда ишга туширишга муносиб ҳисса қўшишга астойдил ҳаракат қилишяпти.

Ҳ. ИНОҒОМОВ,
159-трест 10-бошқармасининг ғишт терувчиси.

ҒАЛАБА РАПОРТИ

В. И. Ленин туғилган кунининг юз йиллиги шарафига социалистик мусобақани кучайтириб бораётган 159-трест коллективи катта ғалабани қўлга киритди. Илғор коллектив йиллик планни муддатидан бир ой илгари зиёдаси билан адо этди.

Бунёдкорлар бу йил ўз кучлари билан 12 миллион сўмлик, бош пудрат бўйича эса 23 миллион сўмлик капитал қурилиш ишларини бажардилар. Шу жумладан, 29 минг квадрат метр турар-жой, минг ўринли мактаб, 560 жажжи ўғил-қизга мўлжалланган болалар боғчалари ва бошқа қатор биноларни фойдаланишга топширишди. Бундай катта муваффақиятларни қўлга киритишда 8-, 22-қурилиш бошқармалари коллективларининг ҳиссалари арзирли бўлди.

Байроқдор трест аҳли ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, йил охиригача қўшимча 2 миллион сўмлик қурилиш ишларини бажаришга аҳд қилдилар.

П. НИШОНОВ.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

БЎКА. «Партия XIX съезди» колхози деҳқонлари Тошкент Давлат педагогика институтининг талабаларидан беҳад хурсандлар. Ёшлар йиғим-теримни тезлаштиришда колхозчиларга яқиндан ёрдам бердилар. Кўпгина студентлар 100—150 килограммга етказиб кўрак тердилар. Бир неча кун ичида студентлар ёрдами билан 200 тоннадан ортиқ кўсак йиғиштириб олинди.

Э. НОМОЗОВ.

* * *

БЕКОБОД. 3-мактаб ўқувчилари бўш вақтларида 1-«Далварзин» совхози далаларида меҳнат қилмоқдалар. Бу ишда қатнашаётган Н. Мирзабоева, М. Дўстмуродов, М. Бекболаев каби ўқувчилар кунига 60 килограммга етказиб кўрак теришяпти.

А. ҲАМДАМОВ.

* * *

ЯНГИЙЎЛ. Райондаги Н. Ниёзов номли, «Қизил Октябрь» ва бошқа колхозларда кўп звенолар пландан ташқари пахта топширишни қизғин давом эттиряпти-лар. А. Нуримбетов бошлиқ звено аъзолари Ниёзов номли колхозда планни биринчи бўлиб бажариб, гектаридан 32 центнердан «оқ олтин» топширишди. «Қизил Октябрь» колхозида ҳам ана шундай баракали хирмон кўтараётган звенолар кўп.

Ҳ. ТОШМАТОВ.

ТРАКТОРЧИЛАР МУСОБАҚА ПОЙГАСИ

Яқинда Ўрта Чирчиқ районида кузги шудгорда қатнашаётган тракторчиларнинг мусобақа-пойгаси бўлиб ўтди. Бу мусобақага олдиндан пухта тайёргарлик кўрилган эди. Пойга ўтказиш майдони 80 гектарлик катта картадан иборат бўлди. Бу карта ҳар бир тракторга бир гектардан ер ажратилиб, номерлаштирилди. Шундан кейин тракторчилар ўз бахтларини синаб кўришга киришишди. Қайси номер кимга чиққан бўлса, у ўша кўрсатилган майдонга тракторини келтирди. Тракторчилар ўзлари эгаллаган карталарда жой олишлари билан машинанинг мотори ўчирилди. Мусобақа комиссиясининг раиси, ишлаб чиқариш бошқармасининг бош инженери Адҳам Акбаров карта ўртасига келиб, қизил байроқни юқорига кўтаради. Ер ҳайдашга киришилсин, деган буйруқни беради. Тракторлар бир зумда пат-патлаб юрнч кетади. Роса соат 12 да биринчи бўлиб «Ленин йўли» колхозининг Сулаймон Абдураҳмонов бошқарган 9-номерли «ДТ-75» трактори ишга киришди. Энгельс номли колхозининг Ҳайитқул Ҳамроев бошқарган трактори ҳадеганда ўт олавермади. Шунинг учун ҳамма-дан кейин, беш минут ўтгач юриб кетди.

Пойга авжига чиқди. Маррага ким, қандай кўрсаткич билан етиб келиши ҳаммани қизиқтирарди. Соат 1 дан 23 минут ўтди. Калинин номли колхоз тракторчиси, иккинчи номерли Усар Эргашев ажратилган майдон ҳайдовдан чиқарилганлиги ҳақида рапорт берди. Шундан кейин бошқалар ҳам бирин-кетин маррага етиб келиша бошладилар.

Кечга яқин пойгага якун ясалди. Комиссия аъзолари қайси трактор қандай ишлаганини, шудгорнинг сифати, карта четларини ҳайдашда ўқиқирчўқиқирлар ҳосил қилмасликда ким қандай ютуқларни қўлга киритганлигига катта эътибор бердилар. Шудгорлашда юқоридаги шартларга тўла риоя қилиб, кўп бал олган иккинчи номерли тракторчига биринчи мукофот 100 сўм пул берилди. Мусобақа комиссиясининг қарори билан Усар Эргашев ер ҳайдовчиларнинг область пойгасида қатнашиш ҳуқуқини олишга ҳам муваффақ бўлди.

Ҳақиқатан ҳам Эргашев кўпчиликнинг ишончини оқлайдиган йигит. У Калинин номли колхоздаги 54 механизаторнинг энг пешқадамларидан бири. Унинг механизаторлар тайёрлаш билим юртини тамомлаб келганига 12 йил бўлди. Шундан бери қишин-ёзин ҳалол меҳнат қиляпти. Дала ишларида фаол қатнашиб кўпчиликнинг иззат ва ҳурматига сазовор бўлмоқда. Тракторларни сифатли ремонт қилишда, пахтани кўп теришда бунга тенг келадиган механизатор колхозда йўқ деса бўлади.

Ўрта Чирчиқда тракторчиларнинг пойгаси жуда мароқли ўтди. Райондаги уч мингга яқин механизатор бундан кейин ҳам пойганн давом эттириш, колхоз ва совхозларда шудгорлашни тезда тамомлаб, техника ремонтини жадаллаштириб, кўкламги экишга пухта шай бўлиб турамиз демоқдалар.

М. ҒОЗИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

Л. И. БРЕЖНЕВ ЧЕХОСЛОВАКИЯ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОНТРОЛЬ-РЕВИЗИЯ КОМИССИЯСИ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

КПСС Марказий Комитетининг бош секретари Л. И. Брежнев Чехословакия Компартияси Марказий контроль-ревизия комиссиясининг раиси М. Якеш бошчилигида КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан, Совет Иттифоқига келган шу комиссия делегациясини қабул қилди. Л. И. Брежнев билан делегация аъзолари ўртасида бўлган самимий суҳбат сидқидиллик, дўстлик вазиятида ўтди.

Суҳбатда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги партия контроли комитетининг раиси А. Я. Пельше қатнашди. (ТАСС).

«КОСМОС-258» ПАРВОЗДА

ТАСС АХБОРОТИ

1968 йил 10 декабрда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-258» учирилди. Йўлдошга ўрнатилган илмий аппаратлар 1962 йил 16 мартда ТАСС эълон қилган программага мувофиқ, космик фазони тадқиқ қилишни давом эттиради.

Йўлдош қуйидаги параметрлардаги орбитага чиқариб қўйилди:

Бошлангич айланиш даври — 89,6 минут;

Ер сатҳидан энг кўп узоқлашуви (апогейида) — 325 километр;

Ер сатҳидан энг кам узоқлашуви (перигейида) — 210 километр;

Орбитанинг оғиши — 65 градус.

Йўлдошда илмий аппаратлардан ташқари: 19.995 мегагерц частотада ишловчи радиопередатчик; орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радио система; приборлар ва илмий аппаратларнинг иши тўғрисидаги маълумотларни ерга юбориб турувчи радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ШУДГОРЛАШНИНГ БОРИШИ ҲАҚИДА 11 ДЕКАБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Калинин	93,1
Юқори Чирчиқ	83,7
Оржоникидзе	75,9
Ўрта Чирчиқ	61,2
Оққўрғон	53,1
Янгийўл	45,5
Бекобод	26,4
Бўка	19,1
Область бўйича	48,5

ЭНЕРГЕТИКЛАР ЗАФАРИ

Ўрта Осиёда йирик иссиқлик станциясининг бири — Оҳангарон ГРЭСидир. Станциянинг бир кечаю-кундузда ишлаб чиқарадиган электр энергияси революциядан илгариги Туркистонда бўлган барча электростанцияларнинг бир йил ичида ишлаб чиқарган электр қувватидан ортиқдир.

Шу кунларда ГРЭСда юқори малакали ишчи ва инженер-техник ходимлар ишламоқда. Шаҳардагина эмас, балки республикада донг таратган бу илғор коллектив сўнгги ойларда янгидан-янги меҳнат зафарларини қўлга киритмоқда.

Доҳиймиз В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллик юбилейи шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаётган ГРЭС коллективи электр энергияси ишлаб чиқариш бўйича белгиланган ўн бир ойлик топшириқни ортиғи билан адо этди. Пландан ташқари бир неча миллион киловатт-соат электр энергияси ишлаб чиқарилди.

Ўтган ойда энергетиклар айниқса самарали меҳнат қилиб, яхши натижаларга эришдилар. Электр энергияси ишлаб чиқариш, меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан белгиланган топшириқлар анча ошириб адо этилди.

Маблағ ва материалларни тежаб-тергаб сарфлаш учун кураш тобора қизитиляпти. Фақат станциянинг ўз эҳтиёжларига электр қувватини сарф қилишда коллектив бир ойда 128.2 минг киловатт-соат энергия тежаб қолди, бу шартли ҳисобда 38,6 тонна ёқилғи тежалди, демакдир.

Юбилейолди социалистик мусобақасида турбина цехи коллективи олдинда бормоқда. Бу цех азаматлари коммунистик меҳнат коллективи деган шарафли номга муяссар бўлган. Улар бу муқаддас номни ўз баракали меҳнатлари билан муносиб оқлаб келмоқдалар. Айниқса мастер Г. Умеров бошлиқ бригаданинг эришаётган меҳнат ғалабалари қувончли бўлмоқда.

Коллектив ютуқлари кундан-кунга самарали бўлиб бормоқда.

В. ЎЛМАСБОЕВ.

Суратда (юқорида): ер ҳайдаш пойгасида биринчи ўринни эгаллаган Калинин номли колхознинг тракторчиси ўртоқ О. Эргашев. Пастда пойга ўтказиш майдонининг кўриниши.

А. Мальцев фотолари.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ

ИНСОНИЯТ БАХТ-САОДАТИГА

Биз коммунизм ғалабаси учун курашда Ленин ғояларидан мадад оламиз ва илҳомланамиз. Коммунистик партия, совет халқи, барча мамлакатларнинг меҳнаткашлари Ильичга чексиз муҳаббат ва ҳурмат туйғуларини изҳор қиладилар, ўзларининг энг яхши фикр-ўйлари ва орзу-ниятларини у билан чамбарчас боғлайдилар.

(КПСС Марказий Комитетининг «В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги қароридан).

УЛЬЯНОВЛАР оиласи 1869-1887 йиллар мобайнида Симбирск шаҳрида истиқомат қилган. Ушбу сурат оила аъзоларининг Ульяновск шаҳрининг ҳозирги Ленин кўчаси 58-уйда яшаб турган кезлари, 1879 йилда олинган. Владимир Ильичнинг ёшлик ва ўсмирлик йиллари ана шу жойда ўтган. Эндиликда бу ерда В. И. Ленининг уй-музейи жойлашган.

ЛЕНИН ШУНДАЙ БОШЛАГАН

Ленининг ёшлиги унинг таъбири билан айтганда «...ваҳшиёна реакция авжига чиққан» бир пайтга тўғри келди. Бу XIX асрнинг 80-йиллари эди.

Мамлакатда крепостной ҳуқуқнинг бекор қилиниши оч ва ялангоч деҳқонларни сиёсий тенгсизликдан озод қилмади. Синфий тўқнашувлар бошланиб кетди. Қишлоқларда деҳқонлар ҳаракати авжига чиқди. Ишчилар синфи эса ўз ҳуқуқларига қарши бош кўтармоқда эдилар. Эндиликда Россиядаги илғор фикр юритувчилар чоризмнинг мислсиз ваҳшиёна таъқиби остида ҳаққоний революцион назарияни ахтара бошладилар. Мамлакат ичкарисига марксизм, кириб кела бошлади.

Ульяновлар оиласи Симбирск шаҳрида яшаб турган даврида (1869-1887) ижтимоий-сиёсий шароит ана шундай эди.

Россиядаги синфий қураш Симбирск губернясида деҳқонларнинг помешчикларга қарши чиқишида, шаҳар аҳли орасидаги қуйи табақаларнинг эса подшо ҳокиминятига қарши норозилик кайфиятларининг уйғонишида намоён бўлди.

Ульяновлар оиласи Симбирск губернясида ва мамлакат ичида юз бераётган синфий курашлардан хабардор эди. Симбирск знёлларининг илғор кучлари рус революционерларидан Н. Г. Чернишевский, Н. А. Добролюбов, Д. И. Писаревларнинг ғоявий қараш-лари билан яхши таниш эдилар.

Ленининг революцион характерининг шаклланишида унинг қадрдон онаси Мария Александровнанинг ҳам хизмати каттадир. Владимир Ильичнинг ёшлик йиллари билан яхши таниш бўлган Н. К. Крупская «Ленин ўзининг ташкилотчилик талантини маълум даражада онасидан орттирган» дейди.

Маълумки, Илья Николаевич мачитга бориб турарди. (У халқ билим юртларининг директори бўла туриб, мачитга бормаслиққа ҳаққи йўқ эди). Бироқ, у ҳеч қачон ўз болаларини динга ишонишга даъват этмаган. Мария Александровна дин ҳақида гапириб; бу, афсона холос деярди.

Владимир кейинчалик, дин одамлар ўйлаб чиқарган нарса, бу алдамчилик ва ёлғондан иборатдир, деб хулоса қилади.

Илья Николаевич революционер бўлмаган. Бироқ, оила ҳаётининг йўналиши, уни қамраб олган шарт-шароитлар болаларда қизиқиш уйғота бошлади. Оила аъзолари Степан Разин ва Емельян Пугачев ҳақидаги афсоналарга қизиқиш билан қарашарди, уйда тез-тез сиёсий мавзуларда суҳбатлар бўлиб турарди. Бу ўз ўрнида Владимирда ёшлигиданоқ сиёсий масалаларга қизиқиш уйғотди.

Ульяновлар оиласининг яқин дўсти В. В. Кашкадамова бу борада шундай деган: «Катталар ўртасида муҳим масалалар бўйича гап кетгудек бўлса, менинг қаршимда ўтирган Володянинг юзи ўзгаради, қолади. У стулга сиқилиброқ ўтириб олиб, суҳбатлашаётганларнинг оғзига тиқилганича, бутун вужуди билан уларнинг гапини тингларди».

Владимир вояга етиши билан ундаги революцион кайфият ўсиб ривожланиб борди. В. И. Ленининг синфдоши Д. М. Андреевнинг таъкидлашича, Ленин ўртоқлари даврасида сиёсат устида гап бошлагудек бўлса, биринчи бўлиб мунозара бошлар экан. Унинг бу кайфияти гимназияда ўқиб юрган кезларида ҳам намоён бўлди.

Ленининг гимназиялик ўртоғи М. Ф. Кузнецов бу борада шундай деган эди: «Синфда ёзиладиган иншоларнинг бирида Ленин капитализм жамияти меҳнаткашларни асоратда сақлаб туради, деган фикрни айтади. Ўқитувчи Керенский иншони Володяга қайтариб берар экан «сиз бу ерда қанақа мазлум синфлар тўғрисида ёздингиз. Бу ерда ўнинг нима алоқаси бор» деб сиёсатчиликка бернмасликкни насиҳат қилади».

Ёш Ильичнинг дунёқараши такомиллашишида акаси Александр катта таъсир кўрсатган. Володя ёшлигиданоқ Александр таъсири остида таъқиқланган адабиётларга қизиқа бошлайди. Гимназиянинг юқори синфида ўқиб юрган кезлари Чернишевский, Добролюбов ва Писаревнинг китобларини ўқиб чиқади. Айниқса Чернишевскийнинг «Нима қилмоқ керак» асарини Владимир берилиб ўқийди. «Бу китоб таъсири остида, — деб ёзган эди Ленин, — юзлаб кишилар революционер бўлишди; Китоб, масалан, дастлаб акамга, сўнгра менга ҳам зўр таъсир қилди, бутун вужудимни титратиб юборди...»

1885 йилда Александр Ильич Петербургдан ўқишдан қанишулга келганида ўзи билан сиёсий-оммабоп адабиётлар ва Марксниг «Капитал»ини олиб келади. Ака ва ука ўрталаридаги дўстлик ниҳоятда чексиз ва самимий бўлганидан Александр Владимирга марксизмнинг асосий ғояларини айтиб, бу илғор революцион назарияга ўз муносабатини билдирган.

Кейинчалик Ленин Самарадаги марксистик тўгаракда қатнашиб юрганда яқин дўсти Лалаянца «Акам Александрнинг подшога қарши суиқасд тайёрлашда қатнашгани мен учун қутилмаган бир воқеа бўлди, мен Александрни марксист деб ҳисоблар эдим», деган.

Александрнинг фожиали ўлими Володянинг қаҳр-газабини уйғотди. У революциянинг бориши устида чуқур ўйлаб, акаси Александр ўлими мисолида подшоликкга қарши курашнинг янги йўл-йўриқларини, усулларини ўйлаб топиш керакликка ишонч ҳосил қилиб, марксизм йўлидан борди.

Бу ерда, Симбирск шаҳрида яшаб турган оғирги йилларда Владимир Ильичнинг дунёқараши такомиллашди. Бу унинг университетга ўқишга кираётганида факультетни танлашида ҳам кўринди. «Ҳозир шундай вақтки, — дейди Ленин, — ҳуқуқ ва сиёсий иқтисод фанларини ўрганиш керак. Бошқа пайт бўлганида балким бошқа фанларни танлаган бўлардим».

Владимир Ильич Симбирскда яшаб турган пайтда ҳали марксист эмасди. У марксизм ҳақидаги маълумотларни акасидан эшитганди, холос. Лекин, у ҳукуматга қарши кайфиятда бўлиб, революцион йўлга чиқиб олишга, ўз ҳаётини меҳнаткаш халқнинг бахт-саодати учун курашга бағишлашга тайёр эди.

Шундай қилиб, Симбирск шаҳрида Владимир Ульяновнинг революцион қарашлари такомиллашди. Унинг йўли ана шу Симбирск шаҳридан бошланган.

В. И. Ленин уй-музейининг кўриниши.

РЕВОЛЮЦИОН ОИЛА

ВОЛОДЯНИНГ ЁШЛИГИ

МЎЪТАБАР ЗИЁРАТГОҲ

МУЗЕЙ ЭКСПОНАТЛАРИ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

ЁРҚИН ТААССУРОТЛАР

МУЗЕЙ СОВҒАЛАРИ

Музей ҳоналарига турли қимматбаҳо ва нодир совғалар қўйилган. Уларни бу ерга совет кишилари, чет эллик меҳмонлар олиб келишган.

Музейнинг 12-ҳонасига кирар экансиз, стол устига қўйилган каттакон биллур вазага кўзингиз тушади. Бу вазани Пенза области Никольск шаҳридаги чинни заводининг ишчилари тайёрлаб, музейга ҳадя қилганлар.

СССР Халқ рассоми, таниқли санъат арбоби Николай Жуков яқинда музейнинг меҳмони бўлди. У доҳий юбилейига атаб «Ленининг ҳаёти ва революцион фаолияти» сериялар тўпламига кирувчи ўзи чизган 150 та расмни музейга топширди. Бу асарлар доҳий ҳаётининг ёрқин ифодаси бўлибгина қолмай, халқимизнинг маданий ҳаётига келиб қўшилган, катта ҳазинадир. Музей ҳоналарида мўйқалам соҳибининг «Александр қатл қилинган йил», «Лампа чироғи шуъласида», «Ленин тингламоқда», «Бир минутни ҳам зое кетказманг» каби расмлар осиғлиқ.

Ҳозир Николай Жуков музей ходимларининг илтимосига кўра, Владимир Ульяновнинг Симбирскдаги ҳаётини акс эттирувчи бир қатор расмлар устида ишламоқда.

Уч революция қатнашчиси 1896 йилдан КПСС аъзоси Ф. Н. Петросов музейга Шлиссельбург қалъасининг собиқ сиёсий маҳбуслари томонидан тайёрланган эсдалик тўпламларини топширди. (Петросовнинг ўзи бу қалъада ўн йил азоб чеккан). Тўпламлар «Қалбимиз гурури», «Сургун оролида» деб аталади.

Бу ерда қўйилган совғаларнинг қарийб кўпчилигини чет эллик меҳмонларимиз келтиришган. Француз коммунистлари совға қилган Ленининг Парижда бўлишига оид фотоҳужжатлар ичида Ленининг 1911 йил январь ойида Париждан онасига йўллаган хати бор.

Бу хатда Володя эмиграциядаги оғир ҳаётини онасидан яшириб ёзган эди: «Ҳурматли онажоним, — деб ёзган эди Владимир, — менга пул юборманглигингизни илтимос қиламан, пулга эҳтиёжим йўқ. Сизга ёзган охирги хатимда мен мақоламни қабул қилишди, деган эдим... Ҳозирги вақтда ҳар қалай менинг шароитим ёмон эмас, зорлигим йўқ. Азиз онажон, ўтиниб сўрайман ўз пенсиянгизни менга ҳеч юборманг ва мени деб пул жамғариб ўтирманг...»

Музей территориясининг кенг ҳовлиси кўм-кўк ҳиёбонни эслатади. Бу ерда мевали, манзарали дарахтлар ўтқазилган, анвойи гуллар экилган. Москва, Урал, Днепр соҳилидан бу табаррук жойга оқ қайин, зангори арчалар, сараланган гуллар, дарахтлар келиб туради. Яқинда Краснодар шаҳридан 500 туп атиргул, Олтойдан 500 тупдан ортиқ кедра, Болгариядан минг туп гул келтирилди.

Машҳур ёзувчи Зоя Ивановна Воскресенская музейга Ленининг ипакдан тикилган нодир портретини тақдим этди. Бу портретни Москвадаги «Красная роза» комбинатининг ишчилари доҳий вафотидан сўнг тайёрлашган эди. Бу нодир портрет ўша кезлари Москва шаҳрининг энг илғор ишчиларига, революция ветеранларига тақдим қилинган. Зоя Ивановна Ленин портретини эски большевик М. М. Великман — Снопдан олган. 1923 йилда Великманнинг эри самарали хизмати учун ана шу портрет билан тақдирланган эди.

Музейда бўлган ҳар бир кишини бу ердаги тошкўмирдан тайёрланган ажойиб гулчамбар қизиқтирмай қолмайди. Бу гулчамбарни донбасслик шахтёрлар 1924 йилнинг қаҳратон қиш фаслида 21 январда мамлакатимиз меҳнаткашлари номидан доҳий тобути устига қўйишган. Музейдаги тошкўмир заррачаларидан тайёрланган бу гулчамбар шунинг нусхасидир. Буни ўтган йили Донбасснинг Ровеньки шаҳри шахтёрлари совға қилишган.

Булар музейда намойиш этилаётган совғаларнинг бир қисмидир. Уларнинг кўпи жой танқислигидан алоҳида ҳонада авайлаб сақланмоқда. 1970 йилда доҳий юбилейи арафасида Меморриал марказ қуриб битказилгач, бу нодир совғалар ҳоналардан жой олади.

СССРДА СОЦИАЛИЗМНИНГ ТУЛА, УЗИЛ-КЕСИЛ ҒАЛАБАСИ ВА КОММУНИЗМ ҚУРИШГА ЎТГАНЛИГИ ЛЕНИН ҒОЯЛАРИНИНГ АМАЛГА ОШГАНЛИГИНИ, КОММУНИСТИК ПАРТИЯНИНГ СИЕСАТИ ТАНТАНА ҚИЛГАНЛИГИНИ КЎРСАТДИ.

(КПСС Марказий Комитетининг «В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги қароридан).

АЛЕКСАНДР УЛЬЯНОВ

Музейнинг иккинчи қаватида бир-бирига туташган иккита хона бор. Уларда Владимир ва унинг акаси Александр яшаган. Ленин Чернишевскийнинг «Нима қилмоқ керак» асарини ва Марксниг «Капитал» китобини акаси Александр шу уйда қўлдан олган.

Александр Ильич ниҳоятда билимдон йигит бўлган. У гимназияда энг маълумотли талабалардан ҳисобланиб, катъий характери, ҳозиржавоблиги, ҳаққонийлиги билан дўстлари ўртасида ажралиб турган. У гимназияда ўқиб юрган кезларидаёқ химия ва биология фани билан қизиққан. Ҳозир унинг ҳонасида Д. И. Менделеевнинг «Химия асослари» дарслигини, Чарлз Дарвиннинг «Одамнинг келиб чиқиши» ва Л. Лаемяннинг «Геология бўйича қўлланма» китобларини кўриш мумкин.

У жуда кўп ўқирди. Революцион демократик адабиётлар билан ёшлигиданоқ танишиб, Н. А. Некрасов, М. Е. Салтиков — Шчедрин, Н. В. Гоголь, В. Г. Белинский, Н. А. Добролюбов, Д. И. Писарев асарларини яхши билган.

Александр мамлакатда юз бераётган сиёсий воқеаларни айниқса синчиклаб ўрганган. Гимназияни олтин медаль билан тугатган Александр 1883 йилда Петербург университетининг табиатшунослик факультетига ўқишга киради. Бутун вужуди билан илмий ишларга киришиб кетади. Икки йил ўтгач зоологиядан муваффақиятли ишни ёзиб, университет маъмурияти томонидан катта олтин медаль билан тақдирланади. Рус фанининг улуғ намояндалари Менделеев, Сеченов ва Бутлеровлар Ульяновда ўзларининг келажакдаги издошларини кўриб, уни катта олим бўлиб етишади, дейишган.

Александр фан асосларини ўрганиш билан чекланмай, институтнинг айниқса охирги курсида иқтисодий проблемалар билан кўп қизиқди. Сиёсий иқтисод ва социологиини қунт билан ўқиди. Карл Маркс асарлари билан қизиққани ҳолда Г. В. Плехановнинг илмий ишларига юқори баҳо берди.

У кураш жараёнида якка ҳолда террорни қўллаш мумкин деб хато фикр юритганди. Бу ҳолат уни революцион кайфиятдаги ўртоқлари билан Александр II га 1887 йил 1 (13) мартда суйиқасд тайёрлашга олиб келди. Шу куни Ульяновнинг ўртоқлари подшо кетаётган аравага ўзлари тайёрлаган бомбаларни ташламоқчи бўлишдилар. Бироқ, полиция уларни қўлга туширди. Шу куни кечқурун Александр Ульянов ҳам ҳибсга олинди. Илғор рус интеллигенциясининг 15 вакили суд олдида жавобгарликка тортилди. Булардан 5 таси ўлим жазосига осиш йўли билан ҳукм қилинди. Шулардан бири Александр Ульянов эди.

1887 йил 8 (20) май тонгида Шлиссельбург қалъасида 21 ёшлик Александр қатл этилди. Унинг ўлими ҳақидаги хабар Симбирск шаҳрига, Ульяновлар оиласига 10 майда етиб келди. Авсининг ўлими 17 яшар Владимирнинг қалбини ларзага келтирди ва унда революцион кураш йўлидан бориш керак, деган фикрни янада мустаҳкамлади.

В. И. ЛЕНИН

Қуйида буюк рус дарёси Волга чайқалиб оқмоқда, унинг қаршисида эса кўм-кўк Свияга. Қадимдан бу икки дарё шаҳар ўртасидан оқиб ўтиб, унинг соҳилларини ювиб турган.

Қачонлардир бу кўримсиз ва қолоқ губерия шаҳри Симбирск деб аталар эди. Эндиликда бўлса у Волга бўйидаги энг катта ва салобатли шаҳарлардан бири, ўзининг тарихи билан оламга донг таратган Ульяновск шаҳридир.

Ленин шу ерда туғилган.

Ҳар йили бу шаҳарга, Ленин диёрига, юз мингларга кишилар келиб туради. Улар турли миллат кишилари, турли касб ва иқтимоий, табақа вакилларидир. Бу кишилар инсониятнинг генийси туғилган шаҳарни ўз кўзлари билан кўриб, революция доҳийсининг биографиясини ўрганишни шу ердан бошлайдилар.

...1369 йилда халқ билим юртларининг инспектори Илья Николаевич ўз оиласи билан Симбирск шаҳрига кўчиб келади. Улар дастлаб жаримага олинган уйда яшашади. Орадан 9 йил ўтгач Москва кўчасида катта уй сотиб оладилар. 1378 йилда ҳовли тўйи ўтказилади. Ульяновлар оиласи бу уйда 1887 йилнинг ёзигача яшаб туришди. Владимир Ильичнинг болалик ва ўсмирлик йилларн ҳам ана шу уйда ўтди. Пролетариат доҳийси шу уйда, ота ва онасининг таъсири остида илк бор революцион-демократик адабиётларни ўқий бошлади, оддий меҳнаткаш кишиларнинг аччиқ ҳаётини ўз кўзи билан кўрди...

1929 йил 6 ноябрда эса Ульяновлар оиласининг Москва кўчасидаги (ҳозирги Ленин кўчаси, 58-уй) шу уйида В. И. Ленининг мемориал уй-музейи очилди. Унинг ташкил топганига мана 40 йил бўлди. Шу даврнинг ичида бу ерга 4 миллиондан зиёд киши келиб кетди. Бу йилнинг ўзида эса тарихий уйда 700 минг киши бўлди. Доҳиймиз юбилейи яқинлашаётган бизнинг кунларимизда, музейга кириб келаётган одамлар оқими тобора ортиб бормоқда.

Ҳоналарнинг кўринниши, ундаги хўжалик анжомларининг туриши Ульяновлар оиласи яшаган вақтдагидек сақланиб қолган. Уйнинг ҳоналари билан танишган ҳар бир киши бу ерда истиқомат қилган оила аъзоларининг камтарин ва оддий ҳаёт кечирганига ишонч ҳосил қилади.

Уй-музей билан танишиш кираверишдаги меҳмонхонадан бошланади. Бу ҳонадаги ҳамма уй асбоблари тартиб билан жой-жойига қўйилган. Улар орасида қимматбаҳо буюмлар, ортиқча безаклар кўринмайди. Ҳонадаги энг кўп нарса — бу анвойи гуллардир. Оила аъзоларининг каттасидан кичиги майин ҳиид таратиб турган гулларни жуда-жуда севишган.

Владимирнинг онаси Мария Александровна музикани жонидан севган. У бу ҳонада болаларини музикага ўргатар ва турли ашулалар айтиқрарди. Ҳозир ҳона бурчагида турган рояль устида Мария Александровна фойдаланган қўшиқлар тўпламн, Чайковский, Бетховен, Шопен, Верстовский ва бир қатор композиторларнинг музика асарлари, нотолари бор. Ленин шу ҳонада биринчи бор музикага ихлос қўйган ва жозибадор музика садолари умрининг охиригача у билан ҳамроҳ бўлган.

Ленининг отаси Илья Николаевичнинг кабинетида ҳам китоблар, бор нарсалар тартиб билан қўйилган. Ҳонада ёзув столи, диван, китоб шкафи турибди. Болиқчининг ўғли, кейинчалик эса крепостной деҳқон Илья Николаевич ўз болаларига таълим бе-

100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

БАҒИШЛАНГАН ПОРЛОҚ УМР

ИЛЬЯ НИКОЛАЕВИЧ

«У халқ бошлангич маорифи ишининг бошловчиларидан, бир неча ўн йиллар мобайнида, халқни маърифатли қилиш соҳаси катта қийинчиликлар билан боғлиқ бўлган бир даврда, бу ишнинг ҳормас арбобларидан бири эди».

Кенжа қиз Мария Ильинична ўз отаси ҳақида шундай деган эди. Ҳақиқатан ҳам, ўзи халқ орасидан чиққан, бутун вужуди билан педагогликка берилган Илья Николаевич ўша вақтларда қашшоқлик зулмати ичидаги кўҳна қишлоқларга, қолоқ ва эзилган деҳқон оммасига илм-маърифат нурини олиб кирди. У Волга бўйининг неча хил милдат яшаётган ўлкаларидаги деҳқон болаларини саводли қилиш, уларга маълумот бериш йўлида озмунча машаққат чекмади.

Бу одам ўтган асрнинг олтмишинчи йилларига мансуб истеъдодли маърифатчи, зўр ақл ва олижаноб қалб эгаси.

Айни чоғда у бизнинг Ленини, ажойиб революционерлар оиласини тарбиялаб, вояга етказган ота ҳам эди. Владимир Ильичнинг характери ва бутун қиёфасига хос бўлган кўпгина ажойиб хислатларда шу олижаноб ота хислатлари ва тарбияси шундай мужассам эдики, оилада кўпинча «Владимир худди отасининг ўзгинаси» дейишар эди...

Илья Николаевич 1831 йил 24 июлида Астраханда дунёга келган. Унинг бобоси Н. В. Ульянин Нижегород губерниясидан, помешчик қўлидан Астраханга қочиб келган крепостной деҳқон эди. Отаси эса этикдўзлик цехининг мастери бўлиб ишларди.

Илья Николаевич маълумотли қилгани учун катта акаси Василийдан айниқса миннатдор эди. Илья болалигиданоқ жуда тиришқоқ бўлганидан гимназияда яхши ўқиб, уни кумуш медаль билан тамомлади. У камбағал оила фарзанди бўлганидан гражданлик хизматига кириш ҳуқуқидан маҳрум эди. Гимназия гувоҳномасида ҳам шу ҳақда ёзиб қўйилганди.

Илья Николаевич узоқ уринишлардан сўнг, ниҳоят Қозон университетининг физика-математика факультетига ўқишга киришга муваффақ бўлди.

1854 йилда Илья Николаевич университетни математика фанлари кандидати унвони билан тугатиб, Пенза дворянлар институтининг юқори синфларида физика ва математикадан дарс бера бошлади.

У тез орада шаҳарда ўзининг илғор фикри, ҳокимиятнинг ўзбошимчаликларига қарши ҳаракатлари билан танилди.

Шу ерда у дворянлар институтининг инспектори Веретеников билан дўстлашиб қолди. Шу кишининг уйида Мария Александровна Бланк исмли хушбичим ва ақлли қиз билан танишди. 1863 йил августида Мария Александровна билан Илья Николаевичнинг тўйлари бўлиб ўтди.

Худди шу йили эр-хотин Ульяновлар Нижний Новгородга кўчиб келишди. И. Н. Ульянов бу ердаги эрлар ва қизлар гимназияларида олти йил ўз фанидан дарс берди, Александр дворянлар институтида тарбиячилик қилди. Якшанба кунлари ҳам тинчимасди — ўқишни ўзлаштиролмаган ўқувчиларига бепул дарс берарди.

Лекин, дворян болалари ўқийдиган гимназиялардаги иши уни қониқтирмасди. Ўз билими ва тажрибасини каттароқ бир ишга — камбағал болаларини саводли қилиш ишига сарфлаш — бу олижаноб одамнинг дилидаги эзгу ниятлардан бири эди.

1869 йили бу нияти амалга ошиб, «Симбирск губерняси халқ билим юртларининг инспектори» деган янги таъсис қилинган лавозимни эгаллади.

Ўша вақтда ҳукумат айниқса халқ маорифи соҳасидаги муассасаларга ёмон кўз билан қарар ва уларни ўқув округлари ва ўз маориф министрлигига кўпроқ бўйсундириш ниятида инспекторлик лавозимини таъсис қилган эди. Бундай шароитда инспектор ё қуруқ расмиятчи ёки чинакам маърифатчи (бунақаси кам эди) бўлиши керак эди. Илья Николаевич сўнгги йўлни танлади — у энг қуйи табақа болаларини саводли қилиш ишига бутун қуч-қувватини бағишлади.

У зўр шижоат билан ишга киришиб кетди. «Илья Николаевич Ульяновнинг тинимсиз фаолияти туфайли губернямиз 20000 ўқувчи ўқийдиган 434 намунавий халқ билим юртига эга бўлди», деб ёзганди «Симбирские губернские ведомости» газетаси 1894 йилда.

Кейинчалик Илья Николаевич халқ билим юртлари директори лавозимида ҳам бу ишини давом эттирди. Дастлабки 10 йилда губерния унинг ташаббуси билан 151 та мактаб биноси қурилди. (Уларнинг айримларида ҳозир ҳам мактаб жойлашган).

У ўз ишига кўнгил қўйган ўнлаб истеъдодли муаллимларни тарбиялаб, ишга жойлаштирди. Губерния энг дастлаб очилган педагогик курсларининг талабалари ўзларини «ульяновчилар» деб аташарди.

Зулмат оламида маърифат машъаласини ёққанлардан бири бўлмиш Илья Николаевич Ульяновнинг номи Пирогов ва Ушинский сингари буюк рус педагоглари номи билан ҳақли равишда бир қаторда туради.

У ўз болаларини ҳам меҳнатсевар, тиришқоқ, талабчан қилиб тарбиялаган, ўзидаги бу ҳислатларни фарзандларига ҳам сингдирган. Чернишевский, Добролюбов, Некрасовларнинг улуғ ғояларидан чексиз миннатдор бўлган, ўз болалари ва талабаларини ҳам шу ғоялар руҳида тинмай тарбиялаган.

У ўзининг ишқ бошидан ошиб ётганига қарамай, ҳамиша болаларининг кундалик ҳаёти, ўқишлари, машғулотлари билан, ўзи зўр китобхон эмасми, болаларининг қандай китобларни ўқиётгани билан қизиқар, уларга турли хил адабиётларни ўзи олиб келар, ўзи севган шоирлари, айниқса, Некрасов шеърларини ёддан ўқиб берарди.

Болалари учун эса унинг ҳар бир сўзи муқаддас, бутун хатти-ҳаракати ва жўшқин фаолияти эса зўр бир намуна эди.

Илья Николаевич бевақт 55 ёшида оламдан кўз юмди. Бироқ, кейинчалик унинг фарзандлари қаерда бўлишмасин, оталарининг хотираси ҳамиша улар билан бирга бўлди. Катта ўғли Александр отасининг фотосуратини Петропавловск қўрғонида ҳам қўлидан қўймаган...

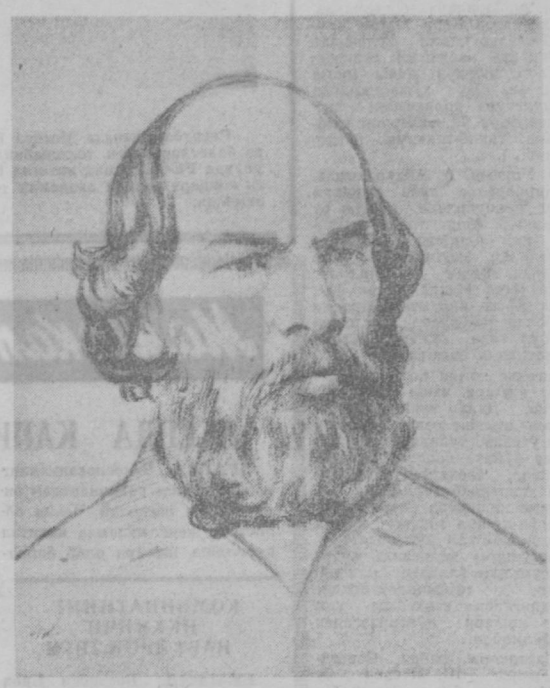

Илья Николаевич Ульянов.

УЛЬЯНОВСК ШАҲРИ ЎТМИШДА, ҲОЗИР ВА КЕЛАЖАКДА

Ульяновск (Симбирск) ўтмишда қолоқ ва кўримсиз шаҳар бўлган. У Волга билан Свияга дарёлари ўртасида жойлашган бўлиб, унда атиги 50 минг аҳоли яшарди.

Симбирск шаҳрининг тор ва қийғир-қийшиқ кўчалари икки четида пастқам ёғоч уйлар қўқайиб турган. Аҳоли ниҳоятда оғир ҳаёт кечирар, уларнинг турмуш шароити билан ҳеч ким қизиқмасди. Шаҳарда фан ва маданиятнинг учқуни ҳам қўнмаган.

Совет ҳокимияти даврида Ульяновск таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Эндиликда у мамлакатимизнинг энг обод ва нўрнам, маданияти ва саноати барқ уриб ривожланаётган шаҳарларидан бири ҳисобланади.

Ульяновск шаҳрининг заводларида «УАЗ» маркали автомашиналар, металл қирқадиган станоклар, электр асбоблари, қишлоқ хўжалиги машиналарининг эпас қисмлари, кир ювиш машиналари ишлаб чиқарилмоқда. Завод маҳсулотлари 60 та чет эл мамлакатларига экспорт қилинади.

1966 йилда шаҳарликлар меҳнатда юқори зафар қучдилар. Улар халқ хўжалигини ривожлантиришда қўлга киритган муваффақиятлари учун Ленин ордени билан тақдирланди.

Ленин шаҳрининг келажаги порлоқ. КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва РСФСР Министрлар Советининг қарорига биноан шаҳар қайтадан тикланмоқда. Кенг кўчалар, кўркам хиёбонлар барпо этиляпти. Беш йиллиннинг охирига келиб бу ерда 1 миллион квадрат метр турар-жой биноси, 25 минг ўқувчига мўлжалланган мактаблар, кўпқаватли шифохона ва даволаш муассасалари, 23 қаватли меҳмонхона қад кўтаради.

Шаҳарда В. И. Ленининг Мемориал маркази қуриляпти. Бу комплекс бинода Ленин Марказий биносининг Ульяновскдаги филиали, Снёсий маориф уйи, 1400 ўринли универсал зал жойлашади. Мемориал марказ қурилишига Иттифоқимизнинг олий малакали архитекторлари, лойиҳачилари, рассом ва ҳайкалтарошлари, сайқал берувчилар жалб этилган.

Доҳиймиз туғилган куннинг 100 йиллиги арафасида Мемориал марказ биносининг эшиклари кенг очилади.

МАРИЯ АЛЕКСАНДРОВНА

Мария Александровна Ульянова.

Владимир Ильич Ленининг онаси Мария Александровна 1835 йилда Петербургда врач оиласида туғилган. Отаонаси унга яхши тарбия беришган. Ўзи ҳам жуда тиришқоқ, серкунт қиз эди. Мустақил равишда француз, инглиз ва немис тилларини ўрганган.

Мария Александровна бўлажак эри Илья Николаевич билан Пензада учрашган пайтда 26 ёшда эди. Бироз вақтдан сўнг у Ульяновга турмушга чиқди ва оилада бахтини топди. Улар 23 йил бирга бахтиёр яшашди.

Бола тарбиясида эр-хотин Ульяновлар бир хил фикрда, бир хил иш тутдилар. Уларнинг бир-бирларига меҳр-муҳаббатлари ва чуқур ҳурматлари фарзандларига ҳам сиғиб кетди. Уларга алифбени ўргатган ҳам, чет тиллар билан ошно қилган ҳам шу оналари эди.

Мария Александровна болаларини қуруқ ваъз-насиҳат билан эмас, балки ўз иши, намунаси, бутун ҳаёт тажрибаси билан тарбияларди ва бунда у Илья Николаевичнинг энг содиқ ёрдамчиси бўлди. Софдиллик, ростгўйлик, меҳнатсеварлик, яхши одоб ва интизом руҳида тарбияларди она ўз фарзандларини.

Катта оила рўзғорини ҳам ўзи тебратарди, ҳамма ишни ўзи қиларди — у яхшигина кийим-кечак тикар, тўқир эди ва бу ишга қизларини ҳам ўргатганди. Оиланинг ҳар бир аъзоси маълум ишни пухта бажаришга одатланган эди.

1886 йил бошида она бошига оғир кулфат тушди — оталари бевақт вафот этди. Бутун рўзғор ёлғиз Мария Александровнага қолди.

Кулфат кетидан кулфат келаверди: орадан бир ярим йил ўтгач, тўнғич ўғли Александр подшога суиқасд қилишда қатнашгани учун қатл этилди.

Ульяновлар оиласи Симбирскдаги уйни сотиб, Қозонга кўчиб келишди. Орадан оз вақт ўтгач, ўғли Владимир студентлар революцион тўғарагида иштирок этгани учун университетдан чиқарилиб, қамоққа олинди.

Онаси ўғли олий маълумот олиши учун икки ярим йил ҳаракат қилди, маориф министрлиги, ички ишлар министрлигига хатлар ёзди, аммо фақат рад жавоби олди. Бироқ, Мария Александровна ҳам бўш келмади. 1890 йили май ойида Петербургга келиб, ниҳоят ниятига етди: Владимир юридик факультетга экстерн йўли билан имтиҳон топширишга рухсатнома олди.

У энди тинчиган ҳам эдики, севимли қизи Ольга тиф билан оғриб қолиб, вафот этди.

Она ўғли Владимир билан Самарага келди. «Оғир бахтсизликларни кечиришдаги онамизнинг матонатига уни билганларнинг ҳаммаси ҳайрон бўлишарди, айниқса болалари буни яхши ҳис қилишарди. Она ўз болаларини ёш ҳаётнинг бузмасликка, уларга ўз келажаги, ўз бахтини қуришлари учун йўл очиб беришга ҳаракат қиларди... Қизи Ольгани тўсатдан йўқотганидан сўнг фақат бир нарса — қолган болаларининг ёнида бўлишгина унинг кулфатини енгиллаштирарди. Владимир Ильич ҳам Самарада онаси билан яна бир йил турди». (А. И. Ульянова хотирасидан).

Лекин, она Владимир Самарадан тезроқ кетиш, революцион Питерда тезроқ бўлиш ниятида эканлигини яхши биларди. Бундан буён унинг тақдири болалари тақдири билан чамбарчас боғлиқ эди!

Болалари хотиржам, ўзига тўқ ҳаёт кечириши учун ҳамма имконият бор эди, лекин уларнинг бирортаси ҳам бундай йўлни танламади. Тамомила аксинча, улар энг машаққатли йўл — халқ бахт-саодати учун революцион кураш йўлини танлашди.

Турмалар, сургунлар, қамоқлар, полиция назорати, эмиграция... Петербург, Москва, Киев, Қозон, Саратов турмалари унга таниш эди, — она шу турма дарвозалари олдида, қоронғи, зах қабулхоналарда болалари билан кўришиш истагида неча соатлаб пойлаб турган. Ўзи чеккан азиятлари ва ташвишлари учун болаларини бирор мартаба ҳам койимаган, аксинча уларга далда берган, матонатга ўргатган.

1899 йилда Мария Александровна Петербургга, Сибирга сургун қилинган ўғли Владимир қисматини енгиллаштириш учун келади. Лекин, полиция департаменти директори унинг илтимосига жавобан «Сиз ўғилларингиз билан фахрланганингиз бўларкан, буни қаранг: бирини осишди, бошқасини ҳам сиртмоқ кутиб турибди» деб киноя қилади. Она эса хотиржам ва мағрур жавоб беради: «Ҳа, жаноби олийлари, мен ўз ўғилларим билан фахрланаман».

Владимир Ильич ҳам онасидан ҳеч нарсани яширмасди, чунки онаси ўғлининг революцион қарашлари ва бутун ишига ҳайрихоҳ эканлигини яхши биларди.

Эмиграция йилларида Ильич узоқ вақтгача онасини кўролмади. У деярли ҳар ҳафта Мария Александровнага хат ёзиб, уни доимо «Қадрли онажоним...» деб бошларди. Мана шундай мактублардан бири: «Сиз совуқ квартирада яшаётганингиз мени ташвишлантиряпти... Шаллаб қолманг ишқилиб... Қандайдир бир чора кўришинг, кичик бир печка қуришнинг иложи йўқмикан?»

Ильич онаси билан доимо бирга бўлишни жуда хоҳларди, онаси Россиядаги турма ва сургунларда азоб чекаётган бошқа фарзандлари ёнида бўлишни ҳам истар эди. У икки марта — 1902 йилда Францияда, 1910 йилда Стокгольмда ўғли Владимирни кўришга муваффақ бўлади. Бу уларнинг охирги учрашувлари эди. Мария Александровна 1916 йилда Петроградда ўпкаси шамоллаб вафот этди.

1917 йил 3 апрелда Ленин Февраль революциясидан сўнг эмиграциядан Россияга келган кунининг эртасигаёқ тонгда она қабри томон йўл олди. Шу кеч у атиги икки-уч соат ухлаган, голт чарчаган эди. Уни кузатиб келган Бонч-Бруевичнинг хотирлашича, Волково қабристонидаги кичик бир дўнгликка олиб борадиган ёлғизоёқ йўл Ильич ҳаётидаги энг оғир йўллардан бири бўлган. «Ойи, ойижоним...» пичирларди у қабр тепасида бош эгиб...

...Мария Александровна Ульянова — она қалбининг, она фидойилигининг бундан ҳам порлоқ намунаси бормикин дунёда!

БИР ОЛАМ ТААССУРОТ

Ульяновск. Жаҳонга Ленинни берган бу шаҳарнинг кўрки бўлмиш уй-музейнинг хоналарида бўлган одам дилдаги ҳаяжонини сўз билан ифодалай олармикан?

Бу саволга жавоб олишни иштасангиз, уй-музейнинг хоналаридан бирига қўйилган таассуротлар дафтарини бир варақлаб кўринг-а! Ундаги ёзувлардан бир нечтасини ўқибоқ, шу ҳаяжонни бевосита ҳис этасиз.

Мана улардан айримлари:

«Мен Ленинни ўттиз ёшлигимдан бери биламан ва у умрим охиригача фаолиятининг барча соҳаларида менинг илҳомчим ва раҳбарим бўлди... Бугун Ульяновскидаги В. И. Ленин музейини кўриб, ўзимни 92 ёшлик қария эмас, балки 24 яшар ёш йигит деб ҳис қилдим. Шу ёшимда 1900 йилда мен Ильич билан биринчи бор учрашгандим. Энди эса Ленин ғояларининг улуғворлиги бутун дунёни қамраб олган.

Ф. Петров, 1896 йилдан бери партия аъзоси».

«В. И. Ленин уйига зўр ҳаяжон билан қадам қўйдим. Бу ерда ўтмиш билан эмас, балки янги коммунистик келажак билан учрашасан. Бу уйдаги ҳамма нарса меҳр ва дўстлик, қамтарлик ва буюк шижоат, пок ниятлар ва ишлар, беғаразлик ва халқ хизмати йўлидаги юксак бурч намунасидир.

З. Воскресенская, ёзувчи».

«Агар мен шоир бўлганимда эди, бу уйни кўриб ажойиб шеърлар битган бўлардим. Агар нотиқ бўлганимда, бутун дунёга оддий ва буюк Ленин ҳақида ҳикоя қилган бўлардим. Ленин мен оддий одамман ва бу ерда бўлиб, ўз юрагимни қолдираман.

А. Шоҳохов, Москвадан. 1966 й.».

«В. И. Ленин туғилган кунининг юз йиллигига тайёргарлик кўрилаётган кунларда биз буюк одам ва доҳий билан маслаҳатлашиб, унга таъзим қилгани бу ерга келдик. Уй-музей ва Ленин бўлган жойларда бўлиб, қайта-қайта нозик ҳис-ҳаяжонга берилгансан киши. Бизнинг севимли Ильичимиз нақадар буюк ва нақадар оддий!

Ульяновск области, Старомайн район маданият ходимлари, 1968 йил».

«Биз, вьетнамлик тингловчилар группаси, халқаро ишчилар синфи доҳийсининг болалиги ва ёшлиги ўтган В. И. Ленин уй-музейида бўлдик. Бизнинг мамлакатимиз ва халқимиз сен кўрсатган йўлдан борляпти, Владимир Ильич. Мамлакатимизда социализм қурилиши ҳам сенинг ўлмас таълиматингга қўйилган яна бир ҳайкал бўлади.

Олий учувчилар тайёрлаш мактабининг вьетнамлик тингловчилари группаси номидан Ву Куй Динь. 1966».

«В. И. Ленин уй-музейини тиклаган ульяновскликлларга катта раҳмат. Бугун, В. И. Ленин музейини кўриб кунимни ҳеч қачон ёддан чиқармайман. Мен жуда бахтиёр одамман.

Расулов — Ўзбекистон, Наманган районидаги Тельман номли колхоз раисининг муовини. 1968 йил».

Музейда бўлган ҳар бир киши бу тарихий хонада узоқ туриб қолади. Хонада революцион руҳда ёзилган адабиётлар, нодир суратлар ва Ленин фойдаланган буюмлар қўйилган. Буларни томоша қилар экансиз, дафъатан кўз ўнгингизда Владимир Ильич Ленининг ёшлик чоғлари гавдаланади. Ўзингизни у билан ёнма-ён тургандек ҳис қиласиз.

ТУҒИЛГАН УЙ

риш йўлида бутун куч ва қудратини аямаган. У ўз ўғил ва қизларининг онгида жамоатчилик ғояларини сингдиришга ҳаракат қилган. Уларни оддий халқ ҳаёти билан яқиндан таништиргани ҳолда, революцион-демократик руҳда ёзилган адабиётларга қизиқиш уйготган.

Мария Александровнанинг хонаси эса ошхона ёнида жойлашган. Уйдаги ҳар бир нарса оддий рус аёлининг камтарин ҳаётини эслатади. Кўп болали врач А. Д. Бланд оиласида туғилиб, катта бўлган Мария пансионатда ўқишга имконияти бўлмаган. У мустақил равишда немис, инглиз ва француз тилларини ўрганиб, рус ва чет эл адабиётларини яхши билган.

Мария Александровна Илья Николаевичга турмушга чиққач, ўқитувчилик унвонига имтиҳон топширади. Мария Александровна эрининг энг яқин дўсти ва маслакдоши бўлган. Болаларни тарбиялашда умр йўлдошининг фойдали маслаҳати ва кўрсатмаларига асосланган.

Мария Александровна хонасининг ёнида энага яшаган. Пенза губерниясининг оддий деҳқон оиласидан чиққан Варвара Григорьевна Сарбатова Ульяновлар оиласида 20 йил яшаган. У Владимир, Ольга, Дмитрий ва Марияларни ўз бағрида катта қилган. Варвара Григорьевна 1890 йилда вафот этди. Ундан сақланиб қолган сандиқча хонанинг тўрида турибди. Унга болалар совға қилишган ҳар хил расмлар ёпиштирилган. Сандиқ ёнида мис тоғора қўйилган. Мария Александровна Варвара Григорьевна билан бу тоғорада мураббо пиширишарди.

Уйнинг 2-қаватида болалар яшашар эди. Катта ўғиллар учун алоҳида хоналар ажратилган. Оля, Митя ва Маняшалар эса битта хонада туришарди. Оилада одат бўйича катталар кичиналарга дарс тайёрлашларида ёрдам беришлари, улар билан қизиқарли ўйинлар уюштириб, ажойиб ўйинчоқлар ясаб беришлари керак эди.

Александр ва Володянинг хоналари эса уйнинг шарқ томонида ёнма-ён жойлашган. Бу ерга тор зинапоядан чиқилади. Александр яшаган уйда пробирка, манзурка ва кимёвий тажрибалар ўтказишга мўлжалланган физика асбоблари бор. Стол устида турган китоб ва қўлланмалар Александрнинг табиий фанга бўлган зўр қизиқишидан даполат беради.

Владимирнинг хонаси акасиникига қараганда сал торроқ. Клеёнка солинган стол устида «Европа халқларининг ҳаёти тарихидан» китоби турибди. Деворда география картаси осиғлиқ. Хонада гимназияда яхши ўқиганни учун унга берилган мақтов қоғозларни кўриш мумкин. Владимир Ильич худди шу хонада дарс тайёрлаган. Акасининг фожиали ўлими ҳақидаги мудҳиш хабарни ҳам шу уйда эшитган.

Александр қатл этилгач Владимир Симбирск шаҳрида бир кун ҳам яшаб туролмади. У гимназияни тугатгач, Қозон университетининг юридик факультетига ўқишга кирмоқчи эди.

1887 йил 15 июнда Ульяновлар оиласи уйни сотиб, Симбирскдан умрбод бош олиб чиқиб кетишди. Ленин бу шаҳарга бошқа қайтиб келмаган, лекин у кейинчалик қаерда яшамасин, қадрдон уйини, тўлиб-тошиб оқаётган Волга дарёсини, болалик йиллари ўтган Симбирск кўчаларини қўмсарди...

Ушбу саҳифаларни В. И. Ленин Марказий музейи Ульяновск филиалининг катта илмий ходими А. Д. ДЕРНОВА ва музей лекторларидан А. Д. РУДНЕВ, А. И. СУЛИМОВА, Н. А. ЕСЕНКОВА, В. И. РОДАЕВ ўртоқлар уюштирган.

ТЎЙТЕПА СПОРТЧИЛАРИ

Ўрта Чирчиқ районида жами бўлиб 115 та бошланғич физкультура ташкилоти бор. «Пахтакор» қишлоқ жамиятига аъзо бўлган йигирма мингга яқин киши спортнинг у ёки — бу тури билан шуғулланади.

Колхоз-совхозларда, мактабларда, корхона ва муассасаларда спортчилар сафи тобора кенгайиб бораяпти, янги тўгараклар ташкил қилинмоқда, спорт заллари, майдонлари қурилмоқда.

Райондаги Карл Маркс номли, Энгельс номли колхозлар «Тошкент» наслчилик совхозида спорт ишлари яхши йўлга қўйилган. Бу хўжаликларда физкультура коллективи инструкторлари ўз касбининг шайдолари, тиниб-тинчимас йигитлардир.

М. Уружов, А. Абдурахимов, К. Кириллов лар каби чинакам спорт жонкуярлари бўлган бу хўжаликда спорт тобора оммавий тус олмоқда, разрядли спортчилар, значкистлар сони ошмоқда. Фақат шу йилнинг ўзида Карл Маркс номли колхозда 17 та иккинчи разрядли футболчи тайёрланди, ўн киши эса қўл тўпи бўйича разряд нормативини бажарди.

Энгельс номли колхозда ҳам спорт ишлари яхши йўлга қўйилган. Дала шийпонларида тез-тез шахмат-шашка турнирлари ўтказиб турилади, тош кўтариш бўйича баҳслар бўлади, волейбол, баскетбол мусобақалари уюштириб турилади.

Аммо қишлоқда спорт ишларини ўз ҳолига ташлаб қўйган хўжаликлар ҳам йўқ эмас. «Коммунизм» колхозида спорт инструктори йўқлиги кишини қаттиқ ташвишлантиради. 2-«Оҳангарон» совхозида ҳам спорт ишлари кўнгилдагидек деб бўлмайди.

«Пахтакор» район Советининг раиси Ш. Мусаев бу хўжаликларда бўлди, ёшлар билан суҳбатлашди, раҳбарлар билан маслаҳатлашди. Ҳаракат зое кетмади. Калинин номли колхозда физкультура инструктори тайинланди, ишлар юришиб кетди.

Районда спорт иншоотларини кўпайтирмай туриб, лаёқатли спортчилар тайёрлаш мумкин эмаслигини ҳамма яхши билади. Шунинг учун ҳам кўпгина хўжаликлар комплекс спорт майдонлари барпо этишга ҳаракат қилишмоқда. Бу ерда футбол, волейбол, баскетбол, енгил атлетика, кураш ва бошқа спорт турлари бўйича мусобақалар ўтказиш мумкин. Тўйтепада ўн минг томошабин сиғадиган стадион барпо қилинмоқда.

Республика ҳукуматининг қишлоқ жойларда физкультура ва спорт ишларини янада яхшилаш ҳақидаги қарорини амалга оширишда жонбозлик қилаётган район спортчилари катта ютуқларни қўлга киритишяпти. Шу йилнинг ўзида 630 дан ортиқ ГТО значкисти, 90 га яқин «Ватан ҳимоясига тайёр» значкисти, 500 дан ортиқ разрядли спортчи тайёрланди.

«Пахтакор» жамияти район Совети жойларда спортнинг ҳамма турларини янада ривожлантириш учун бундан кейин ҳам зарур тадбирларни тўла амалга оширса яхши бўлади.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

ШИНГИЛ САТРЛАР

● Пойтахтдаги «Октябрь 40 йиллиги» маҳалла аҳли жамоатчилик асосида янги чойхона биноси қурди. Эски чойхона биноси эса ремонт қилиниб, унинг ўрнида дорихона очилди.

Ҳозир бу дорихонадан фақат шу маҳалла аҳлигина эмас, балки кўшни «Иттифоқ», «Ленинчи», Абдулла Набиев номли, 1-«Чимбой», «Гуруч-ариқ» каби маҳалла меҳнаткашлари ҳам фойдаланмоқда.

Х. ЯЎЛДОШЕВ.

● Олой бозори яқинида 200 ўринлиқ мўлжалланган ошхона ишга тушди. Бу ерда ўзбек миллий таомлари қатори Европа таомлари ҳам тайёрланади.

Э. ҲАСАНОВ.

● Кўктеран посёлкасида янги озиқ-овқат магазини харидорларга хизмат қила бошлади. Тўрт бўлимдан иборат бу савдо точкасида иш икки сменада ташкил этилган.

Т. ЖУРАЕВ.

Республикамизда Москва Большой театрининг гастроллари муваффақиятли ўтмоқда. Пойтахт санъаткорлари ижросидаги опера ва балетлар ўзбек томошабинларида катта қизиқиш уйғотмоқда. Суратда: (ўнгда) «Севилья сартароши» операсидан кўриниш. Розин ролида РСФСР халқ артисти Г. В. Олейниченко. Фигаро ролида РСФСРда хизмат кўрсатган артист Е. Г. Кибкало. Свердлов номидаги концерт залида академик театр скрипкачиларининг қатор концертлари бўлиб ўтди. Суратда: (чапда) скрипкачилар ансамбли куй ижро этмоқда.

А. Палехов фотолари.

Мамлакатлар ОДАМЛАР Воқеалар

ЧССРДА КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

ПРАГА. Чехословакиянинг асосий саноат районларидан бири бўлган шимолий Чехия областида кенг кўламда капитал қурилиши ишлари олиб борилмоқда. Кўкимтир кўмир ҳавзасида меҳнат жараёнлари механизациялаштирилмоқда ва автоматлаштирилмоқда. Бу ерда Максим Горький номли мамлакатдаги энг катта механизациялаштирилган карьер барпо этилади. Залужий шаҳридаги Чехословакия — Совет дўстлиги химия комбинати реконструкция қилинмоқда. Хомутовдаги металлургия заводи кенгайтирилиб, яқин вақт ичида бу ерда қувур ишлаб чиқарувчи замонавий машина-ускуналар билан жиҳозланган цех тўла қувват билан ишга туширилади. Либерци автомобиль заводини реконструкция қилиш ишлари давом этмоқда. Ограждаги Клаштерец шаҳрида қурилаётган асфальт заводи битай деб қолди.

КОМБИНАТНИНГ ИККИНЧИ НАВБАТИ

БЕЛГРАД. Босански Брод шаҳридаги нефтни қайта ишлаш заводида яқинда нефтни қайта ишловчи янги саноат қурилмаси ишга туширилди. Бу корхона ўтган асрнинг охирларида қурилган Югославиядаги энг кекса корхоналардан бўлиб ўша вақтларда йилига атиги 27 минг тонна нефтни қайта ишлаб берар эди.

Эндиликда у йилига 2,5 миллион тонна нефтни қайта ишлаб бера олади. Комбинат турли хил бензин, машина мойи, дизель ёқилғиси ишлаб чиқармоқда. (ТАСС).

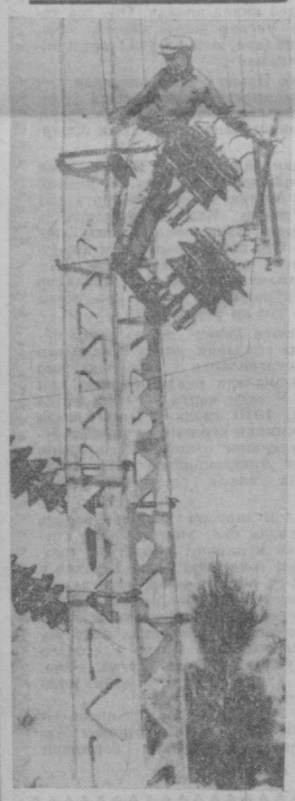

ВЬЕТНАМ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ. Мамлакатда қишлоқ хўжалиги районларини электрлаштириш тез суръатлар билан олиб борилаяпти. Суратда: Ле Хонг Фонг кооперативида электр тармоқлари монтаж қилинмоқда.

ВИА —ТАСС фотоси.

ПОКИСТОН ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ ВАКИЛИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Покистон ташқи ишлар министрлигининг вакили Исломободда Покистон Сентодаги иштирокини иқтисодий ва маданий соҳалар билангина чеклаб қўйди, деди. Министрлик вакили яна «Биз блокнинг ҳарбий машқларида ҳам қатнашмаётирмиз» деб айтди. АПН агентлиги шу тўғрида хабар берди.

МУСТАҚИЛЛИКДА БЕШ ЙИЛ

Бундан беш йил муқаддам, 1963 йил 12 декабрда Кения халқи мустақиллика эришди.

Кения 1892 йилда Англия ўз мустамлакасига айлантирган ва мустамлакачилар серҳосил ерларни тортиб олиб, маҳаллий аҳолини махсус ажратилган районларга жойлаштирдилар. Ҳар бир европалик фермернинг ери маҳаллий деҳқон еридан 470 марта кўп эди. Кон ва шахталарда, корхона ва фирмаларда 10—12 соатлаб ишлаётган африкаликнинг иш ҳақи эса ҳеч нарсага арзимас эди. Оқтанли ишчи африкали ишчидан 20 марта кўп ҳақ олар эди. Маҳаллий аҳоли орасида сил, безгак, тиф ва дизентерия касалликлари кенг тарқалган эди.

Ерли ҳалқнинг асосий қисми саводсиз бўлиб, ўрта мактабларда фақат 5 мингга яқин ўқувчи ўқир эди. Олий маълумотлилар эса бармоқ билан санарли даражада оз эди.

Эрксевар Кения халқи бу жабр-зулмдан қутилиш учун бир неча ўн йиллар давомида ўз мустақиллиги йўлида тинмай курашиб келди. Кўп йиллик кураш жараёнида 1946 йилда ҳақиқий оммавий-сиёсий ташкилот «Африкаликлар Кениясининг миллий иттифоқи» (КАНУ) ташкил топди.

Бу партия раҳбарлигида мустамлакачиларга қарши ҳаракат янада кучайиб кетди. Айниқса 1952—1955 йилларда кураш кескин тус олди. Мустамлакачилар бунга жавобан 14 минг бегуноҳ кишини қириб ташладилар, 82 минг кишини қамадилар. Бир миллиондан кўпроқ аҳолиси бўлган 345 қишлоқни сим билан ўраб қўйдилар.

Кения халқи мустақиллик учун курашда ажойиб сабот кўрсатди. Мамлакат тарихида биринчи марта умумхалқ сайлови бўлди. Бунда «Африкаликлар Кениясининг миллий иттифоқи» (КАНУ) катта ғалабага эришиб, миллий мажлисда кўпчилик ўринни эгаллади. Шу партиянинг раҳбари Жомо Кенната 1963 йил 1 июнда янги ҳукумат тузди. Англия империалистлари Кенияга мустақиллик беришга мажбур бўлдилар.

Мустақиллик қўлга киритилгач, мамлакат экономикасини қайта тиклаш, халқ хўжалигининг барча тармоқларини йўлга солиш, маданий-маиший соҳаларда аҳолининг турмуш даражасини кўтариш чораларини кўриш биринчи вазифалардан эди. 1964 йил июнь ойида мамлакат экономикасини ривожлантиришнинг 1964—1970 йилларга мўлжалланган перспектив олти йиллик планининг қабул қилиниши Кения тарихида муҳим воқеа бўлди.

Мазкур планни амалга ошириш учун 317 миллион фунт стерлинг маблағ сарфланиши лозим. Мамлакатда ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш 1962 йилдагига нисбатан 60 процент кўпайиши, ўнлаб саноат корхоналари ва қишлоқ хўжалик объектлари қурилиши кўзда тутилади. Ана шундай объектлардан бири Кения пойтахти Найробидаги электр энергияси системасидир.

Кения қишлоқ хўжалик мамлакати бўлгани сабабли бу соҳани ривожлантириш учун алоҳида эътибор берилмоқда. Мамлакатдаги экишга яроқли бўлган ерларнинг кўп қисми оқ фермерлар қўлида бўлиши Кениянинг иқтисодий ривожланишига асосий тўсиқ эди. Шунинг учун, ҳукумат беш йил мобайнида европаликларга тегишли бир миллион акр ерни сотиб олиб, 40 минг ерсиз деҳқон хўжаликларига ғақсимлаб бериш программасини ишлаб чиқди. Программага мувофиқ, 1968 йилнинг охиригача 70 минг оиладан иборат хўжалик ер билан таъминланиши мўлжалланган.

Бундан ташқари, ҳукумат мамлакатнинг сув ресурсларини тўла ишга солиш, янги суғориш иншоотлари ўтказиш йўли билан кўплаб ерларни ўзлаштириш кўзда тутилади.

Кения ҳукумати ташқи сиёсатда бетарафлик ва барча халқлар билан дўстлик сиёсатига амал қилиб келмоқда. У СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан дўстона алоқалар ўрнатган.

1964 йилда Совет-Кения шартномаси имзоланди. Совет Иттифоқи Кения ҳукуматининг истагини бажо келтириб айрим қишлоқ хўжалик объектлари, тўқимачилик фабрикаси, балиқ консерва заводи, меваларни қайта ишлаш заводи ва қанд заводи қуришда ёрдам кўрсатишга розилик берди. Кения ҳукуматига кредит беришга тайёр эканлигини билдирди.

Совет ҳукумати икки юз ўринли госпиталли поликлиникаси билан қуриб, Кения халқига совға қилиш ва Кенияда минг киши ўқийдиган техника билим юрти (колледж) барпо қилиш ҳақида қарор қабул қилди.

Кения халқининг миллий байрами кунида совет кишилари кенияликларни озод ҳаёт қуриш йўлида эришаётган ғалабалари билан табриклаб, самимий дўстлик саломини йўллайдилар.

Т. ФАЙЗИЕВ, И. УСМОНОВ.

Таълим олмоқ учун Ғарбий Германияга борадилар

БОННИ. (ТАСС). Бундесвер бош инспектори Мэзьернинг Индонезия президенти ва шу мамлакат қуролли кучларининг олий бош қўмондони Сухарто билан Жакартада олиб борган музокараларининг якунларидан бири шу бўлдики, Индонезия армиясининг офицерлари Ғарбий Германияга бориб таълим оладиган бўлдилар. Бу ерда маълум бўлишича, индонез офицерларининг биринчи группаси бундесвер инструкторлари раҳбарлигида таълим олмоқ учун келгуси йил январь ойида йўлга чиқажаклари Жакартада расмий равишда эълон қилинди.

МАКТАБ ТАРИХИ ЯРАТИЛМОҚДА

Яқинда пойтахтимиздаги энг кекса тарбия ўчоқларидан бири бўлган Киров районидаги 50-ўрта мактаб ярим асрлик юбилейини нишонлайди. Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалаба қозонганидан кейин, кўп ўтмай иш бошлаган бу мактаб қучоғидан ҳозиргача неча минглаб йигит-қизлар ҳаётга йўлланма олди.

Мактаб педагогика ва ўқувчилар коллективи юбилейга катта тараддуд кўришяпти. Йигирманчи-ўтизинчи йилларда ва Улуғ Ватан уруши даврида ҳамда кейинги вақтларда мактабни тамомлаган ўқувчиларни топишда «Қизил изтопарлар клуби» аъзолари яхши ишлашмоқда. Улар мактаб архивини янада бойитиб, жойларда собиқ мактабдошлари билан суҳбатлашмоқдалар.

Икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони армия генерали Черняховский номидаги дружина аъзолари Украина ажойиб фарзандининг қариндош-уруғлари ва таниш-билишлари билан алоқа боғлашди. Улар қаҳрамон ҳаётидаги айрим эпизодларни аниқлаб келишди ва бу маълумотларни мактаб архивига топиришди.

В. Литвинов мактабни тугатгач, Тошкент политехника институти энергетика факультетига ўқишга кирди. Лекин ўқишни тугата олмади. Уруш бошланганда у биринчилар қаторида кўнгилли бўлиб фронтга жўнади.

1942 йили капитан В. Литвинов қаҳрамонларча ҳалок бўлди. Қаҳрамоннинг ҳужжатлари — етуклик аттестатининг нусхаси, олимпиада ғолиби учун берилган ёрлиқ, бир неча ёзма ишлари эҳтиётлик билан сақланмоқда.

Валерий Стиркис мактабни урушдан олдин битириб, тоғ-кон инженери бўлди. Уруш йиллари гитлерчиларнинг артиллерия отишмаси натижасида ўпирилган конда бир группа шахтерлар ҳаётини сақлаб қолди, ўзи эса ҳалок бўлди.

Клуб аъзолари ҳар шанба куни тўпланиб туришади, маслаҳатлашишади, клуб раҳбари тариҳ ўқитувчиси А. Пайндан кўрсатмалар олишади. Ўқувчилардан В. Бурнашев, В. Белов, И. Шенкер ва бошқалар мактаб тарихини тиклашда ва уни бой маълумотлар билан тўлдиришда талайгина ишлар қилишди.

И. ЛЕИН.

БИЛДИРИШ

13 декабрь жума куни кеч соат 6 да ишчи-мухбирлар университети тингловчиларининг навбатдаги машғулоти бўлади.

Реклама ва Эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Телеэнциклопедия**, 18.15 — **Ҳафталик** (болалар учун кинофильм).

Ўзбек тилида: 18.25 — **Ишлаб чиқариш резервларининг ленинча кўриги** (саноат ходимлари учун), 18.45 — **Энг азиз инсон** (адабий композиция), 19.20 — **Телеэнциклопедия**, 19.40 — **Турмуш ва маданият** (телепрограмма), 20.15 — **Концерт**, 20.55 — **Ишчи посёлкаси** (бадиий фильм, рус тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**
18.00 дан — **Фрунзе кўрсатади.**
20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — **30 старт** (ҳужжатли фильм), 20.20 — **Еш техниклар ҳақида** (бадиий фильм), 20.40 — **Борсагельмес** (телефильм). 21.00 — **Дўстларимиз эстрадаси**, 21.40 — **Айна** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — **Ленин ордени СССР Давлат академик Катта театр гастроллари — 12/XII да Жизель**, 13/XII да **Князь Игорь.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/XII да **Қирол Лир**, 13/XII да **Аяжонларим.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 12/XII да **Ёшликда берган кўнгил**, 13/XII да **Катта концерт** (кеч соат 8 яримда).

КИНО

Ҳаводаги саргузаштлар (1 ва 2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Трембита — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «ДРУЖБА», (кундуз ва кечқурун).

Бела устида момақалдироқ — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (эрталаб соат 10 ва 11 яримда).

Панчо Вильнинг содиқ солдати — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Менинг ҳаётимсан — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, 11-40 минут, кундуз 1 ярим ва 3-20 минутда).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ҚИШКИ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА БЎЛАДИГАН СПЕКТАКЛЛАР РЕПЕРТУАРИ

1 январь — БУРОН ҚУШИ (кундуз соат 11 да).
2 январда — БУРОН ҚУШИ,
3 январда — ДУШМАНЛАР,
4 январда — БУРОН ҚУШИ,
5 январда — УЛИМДАН КУЧЛИ,
7 январда — БУРОН ҚУШИ,
8 январда — МУДҲИШ АЙБНОМА,
9 январда — БУРОН ҚУШИ,
10 январда — УҒИРЛАНГАН УМР,
11 январда — МУДҲИШ АЙБНОМА,
12 январда — БУРОН ҚУШИ.

Спектакллар кундуз соат 12 да бошланади.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинади.

Билетлар сотилмоқда.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА

13 декабрь кеч соат 8 яримда

Катта концерт

ЎзССР халқ артистлари: С. ХУЖАЕВ, М. ҒОФУРОВ, Ф. РАҲМАТОВА, Т. ДЖАПАРОВА, Х. УМАРОВ;

ЎзССР да хизмат кўрсатган артистлар: Т. НАЗАРОВА, С. ПУЛАТОВ.

Солистлар: Р. ТУРАЕВА, Т. МАМЕДОВА, А. МИРЗАЕВА, Т. БАДИНОВ, Ҳ. ШАРИПОВ, Ю. ИСМАТОВА, М. ҲАМРАЕВА, Х. ГИЯСОВА, Р. ҲОЖИЕВ, О. ҲУСАНОВ ва бошқалар қатнашадилар.

ҲАЖВИЯ ШИКОЯТ «ЁЗМАГАН» ОДАМ

Мен, мана олтмиш ёшга яқинлашаяпман, ҳали бировнинг устидан шикоят қилмаганман.

Тўғрисини айтиш керак, бундан ўн йилча бурун қўшним томонидан чиқадиган ариқдан бизнинг ҳовлига сув тошганда икки эълон ариза ёзганман. Мен ўйлайман, бу шикоятга кирмайди. Ха, дарвоқе, биринчи марта шикоятга ўхшаш гап-сўз бўлган экан. Агар бу тўғрида индамай ўтсам кўнглим ҳалигача ғаш бўлиб юрарди. Нимайди, денг.

Мана эшитинг. Ёз пайти эди. Айвонга кўрпача ташлаб, дам олиб ётардим. Мизғиб олгим келувди. Олдин шитирлаган овоз эшитилди, кейин қиртқирт бошланди. Бир кўзим юмуқ, иккинчисини яста очиб карасам, каттагина сичқон бир бурда қаттиқ нонни кемирянти. Ястиқни отдим. Ўртадаги қўшни девор тагидан ўша ёққа ўтиб кетди.

— Аҳа, ҳали сенми, сичқонингни биз томонга чиқарадиган...

Ўтириб яна икки эълон хат ёздим. Қўшнимдан сичқонни тийиб қўйишини талаб қилишларингни ўтиниб сўрайман...

Мана шул икки оғиз гапни шикоятга ҳисоблашмаса, ҳали қўшним устидан бўлак шикоят ёзмаганман. Азбаройи тинчлигим бузилганидан ана шу шикоятни ёзишга жазм қилдим.

Гап бундай: Ўша сичқони бевошвок қўшнимнинг каламушдан каттарок ити бор. Товба, кундуз кунлари сира овозини чиқармайди. Хаммаёқ тиниб-тинчиб одамлар уйқуга кетди дегунча акиллаганг-акиллаганг. Етоқхонам ичкари уйда бўлса ҳам эшитиб тураман. Кўрпага буркансам ҳам, қулоқларимни пкки ястиқ орасига олсам ҳам бўлмайди.

Ўрнимдан туриб, қўшнимнинг деворларини дукиллатаман. Бола-чақаси билан уйғониб ҳовлиқанча ташқарига чиқишади. Ха, қанақа бўларкан, қўшнини безовта қилиш. Айвонда уларнинг ҳолига томоша қилиб тураман. Нима гапсўзлигини, девор дукиллатган одам кимлигини билишолмай, дўнғиллаб уйларига кириб кетишади.

Икки ой бўлди, кечаси шу аҳвол. Ит акиллаб мени ухлатмайди, мен девор дукиллатиб, қўшнимга тинчлик бермайман. Калай, усулим чакки эмас-а? Сазойи киши ит боқсин...

Хурматли бошлиқ, менинг бу хатимни шикоят деб тушунманг, асло ундай эмас. Шунчаки сизларни хабардор қилиб қўйдим...

* * *

Кўп ўтмай шикоят юзасидан текширишлар ўтказилди. Қўшнилар бир-бирлари билан бақамт қилинди. Сув тошганлиги тасдиқланмади, чунки ариқларда сув йўқ эди. Сичқон масаласига келганда қизиқ бўлди. У бу уйдан эмас, шикоят қилинган томондан чиқиб, жабрланувчининг подвалида қопқонга илинибди.

Ит ҳақидаги факт ҳам тўла тасдиқланмади. Чунки бу қўшнининг ити асосан ён қўшни томонидан девол дукиллаганда кўпроқ вовиллар экан. Бошқа вақтда жим ётаркан. Итнинг афзал томони яна шунда кўриндики, у ҳар иккала хонадон учун кўричилик қилган.

Юқоридаги мазмунда шикоятчига жавоб хати юборилди. У буни ўқиб «энди юқорирок ташкилотга хат ёзмасам бўлмайдиганга ўхшайди», деб кўнглига тугиб қўйди.

Тавба, яна нималарни ёзаркан. Бу ёқдан у ёққа пашша учиб ўтганини ёзса-я?! Ха, бунаҳа одам шундан ҳам тоймайди.

С. МАҲКАМОВ.

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети кўп минг кишилик студентларнинг иноқ онласига айланган. Суратда: шу билим даргоҳида ўқиётган студентлардан бир группаси лекция машғулотидан сўнг.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 08994. ИНДЕКС — 6469. № 1978.